

Szerkesztőség
Arad, Acsev-palota,
Kiadóhivatal:
Sulv. Regete Ferdinand 23.
(József főherceg-ut.)
(Aradi Nyomda Vállalat.)
Sürgőny cím: Közlöny, Arad.
Telefonszám:
Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egész évre ... .. 800 Lei.
Fél évre ... .. 480 Lei.
Negyed évre ... .. 300 Lei.
Havonta ... .. 30 Lei.

Hirdetések díjszabás szerinti
vételnek fel.

Megjelenik naponta reggel.

Vagónsorok.

A kereskedelem, a fermelés és a szállítás pangása idején nem aktuális a vagonhiányról megemlékezni és a cikkünknek nem célja az, hogy a vagonhiány felett keseregjen, hanem intő új gyanút emelkedik fel ma hangunkra. Az illetékes tényezők figyelmét idejekorán fel kell hívni, hogy a termelés és az export megindulásakor eddig állandó vagonhiányon minden eszközzel segítsenek. **Gróza Péter** dr. volt miniszter a faegyesület tegnapi gyűlésén szöszegint idézte a vasúti vezérigazgató szavait: „Amíg csak egy vágányom van a Kárpátokon át vezető vonalakon és amíg a vagonhiány tekintetében ilyen kedvezőtlen marad a helyzet, még ingyen adott erdélyi fával sem tudnám el látni Bucurestöt.” Bucurestiben tudvalevőleg 12000 leire szökkent fel egy vagon tűzifa ára a tél folyamán sőt még ezen az abnormálisan magas áron sem lehetett kapni. Erdélyben nagy bőség uralkodott tűzifa tekintetében és az ország fővárosát a rossz szállítási viszonyok miatt még három-négy szeres ár mellett sem tudták ellátni tűzifával az erdélyi termelők.

Régen tudott dolog az, hogy egy ország gazdasági életének egészséges vérkeringését a biztonságos, fontos és gyors közlekedés ad meg. Igen gyakran azért hanyagolják el a közlekedés fontos problémáját, mert ez a szabály már annyira általános, hogy figyelmen kívül hagyják. És súlyos hiba ez Romániában, amelynek gazdasági élete most van kiforróban. Erdély és a Regát között a Kárpátok keresztül olyan kezdetleges az összeköttetés, hogy még a régi viszonyok mellett is, amikor országhatár húzódott a mai két országrész között, akkor is gyenge és hiányos volna. **Erdélynek még ma sincs meg az ország fővárosával és a Rikóti városokkal az a vasúti összeköttetése, amely logosan megilletné.**

Moson közlekedésügyi miniszter az **Aradi Közlöny** munkatársai előtt igen szép vasúti programról nyilatkozott. Új vasutak épülnek, új összeköttetések létesülnek külföldi relációkban is. De hármennyire elismerjük a program szép perspektíváit, rá kell mutatnunk a hiányosságára is. Abból származnak ezek a hiányosságok, hogy éveken keresztül semmi sem történt a közlekedés feljavítása érdekében. Éveken keresztül minden sürgetés, minden ellenőrző vizsgálat nélkül történt például az, hogy lát a közelünkben a dalsineusalontai (kisjenő-nagyszalontai) vasútvonal építkezéseit óriási kiadások mellett lanyhán, folytonos huzavonával folytassák. **Felszámít hatatlan az a veszteség, amely**

Arad városát, az egész Körösvidéket és a Bánátot érte emiatt.

Fel kell tennünk a kérdést, hogy az új vasútvonalak építése mellett történik-e gondoskodás a vagonhiány pótlásáról? Tudjuk, hogy az aradi **Astra** műveket teljesen a Cfr. szolgálatába állították, de teljes mértékben igénybe vették-e annak teljesítőképességét? Kibővítették-e a lehetőség határáig? A kormány, amely több irányban megmutatta már, hogy erős kézzel is tud hozányulni dolgokhoz, ragadja meg a közlekedés és vagonhiány problémáját, ellenőrizze alantas közeget és tegyen meg mindent lehetőségi közlekedés fejlesztése érdekében.

Rámutatunk még arra, hogy **Aradon és környékén sok százával vagonok állnak a mellék vágányokon. Kimustrált, használhatatlan vagonok, de amelyek valamennyien megjavíthatók.** Hasonló képpen egész tömeg mozdony is. Kint rozsdásodnak és mennek tönkre — a béke ötödik esztendőjében. Még mindig nem jutottak javítóműhelybe. **Pedig ez a több száz könnyen megjavítható teher és személykocsis és mozdony erősen megcsökkentené a vagonhiányt és ha majd a termelés megindul, a szállítás erőteljesebbé válik, akkor nem kellene napokat várni, és drága pénzen megvásárolni a vagonokat.** Csak hogy nem volna szabad elfelejteni, hogy a gazdasági életnek egészséges vérkeringését, az ország vagonhiányának és valutájának emelkedését, legfőképpen a biztos és jó közlekedési viszonyok adják meg.

Posthumus orvosi diagnózis

Széchenyi öngyilkossága okáról.

(Az **Aradi Közlöny** budapesti tudósítójától.) A döblingi napló közlése napirendre hozta gróf **Széchenyi István** idegállapotának problémáját, annál is inkább, mert **Károlyi Árpád**, a napló magyarázója felveti a kérdést, hogyha **Széchenyi** 1856-tól kezdve szellemi ereje teljes birtokában volt, miért maradt mégis a döblingi elmebetegintézet lakója továbbra is. Ugy ez a kérdés, mint a történetíróknak — **Széchenyire** vonatkozó téves megállapítása készítették dr. **Schaffner** Károlyt, az agyanatómia tanárát és az Akadémia levelezőtagját, hogy a tisztázatlan problémát tisztán orvosi szemmel vizsgálja még. Ennek eredménye az az érdekes értekezés, amelyet „Gróf **Széchenyi István** idegrendszere szakorvosi megvilágításban” címmel ma olvasott fel az Akadémia harmadik osztályának ülésén.

Eszrevételek az új lakástörvényhez

Irta: Dr. Székely Aladár ügyvéd.

(IV. közlemény.) A törvény 11. §-ához. Az új törvény változatlanul fenntartja azon bérleti szerződések hatályát, amelyeket a városok nyilvános árverés útján kötöttek meg.

A törvény 12. §-ához: Azon családi penziók bérletei is felmondhatók, amelyek több mint 12 szobából állanak. Ezeket a törvény a száfordákkal egyenlő elbánás alá veszi. Ugyancsak szabadon felmondhatók a bármiféle elnevezési társaságok bérletei is, feltéve, hogy az alaptőkéjük az egy millió leit meghaladja. A törvény tehát nemcsak a kereskedelmi társaságok bérleteit, hanem mindennemű társaság bérleteit kivézi a meghosszabbítás alól, ha egy milliónál nagyobb az alaptőkéjük. A kereskedelmi törvény négyféle társaságot ismer: a részvénytársaságot, szövetkezetet, közkereseti és betéti társaságot s ezek közül az új lakástörvény 1. §-a csupán a szövetkezetekre terjeszti ki a lakbérleti szerződések meghosszabbításának kedvezményét.

A felmondási jog gyakorlását azonban igen nehezen fog mentni a közkereseti és betéti társaságokkal szemben, miután ezeknél nem lesz könnyű azt bizonyítani, hogy a befektetett üzleti tőkéjük az egy millió leit meghaladja. Az adóbevallási adatok a háztulajdonosokra nézve hozzáférhetetlenek, egyébként pedig, egyedül a bérlet cég könyveinek felmutatásával nem

mindig lesz célravezető a bizonyítás. A kereskedelmi és ipari társaságoktól kívül ide sorozhatók még a vízrendezési és vízhasznosító társulatok, a szövetkezeti forma betartása nélkül alakult temetkezési stb. társulatok, feltéve, hogy alaptőkéjük, illetve a társulat összes vagyona az egy millió leit meghaladja.

A törvény 13. §-ához: Azokat a tulajdonosokat is „megtörtéknek” tekinti a törvény, akik hivatásuk gyakorlása közben ideiglenesen az államnak, vármegyének, vagy a községnek valamelyik helyiségében találtak ideiglenes hajlékra.

A törvény 14. §-ához: A községi illetékek, a szeméthyordás, víz fogvasztás, kéményseprés stb. stb. vagyis az összes mellékdíjak a lakókat terhelik. A törvénynek ezzel a világos kijelentésével remélhetőleg leg eleje lesz véve annak, hogy a mellékdíjak behajtása végett a perek ezrei kerüljenek a bíróság elé.

A törvény 15. §-ához: A lakások mindenkor sürgősen és soronkívül intézendők el. Ezt már az előző lakástörvény is kimondotta s ennek dacára is nem egy lakásper folyik még az aradi törvényszék felebbezési tanácsa előtt, amelyek még 1922. január-február havában indultak meg.

A törvény 16. §-ához: A legközelebbi bérnegyedre esedékes bérösszeg 1923. május hó 6-ig fizethető érvényesen. Itt kifogásolnunk kell a bíróság eddigi gyakorlatát,

Előhárójában utalt arra, hogy a legnagyobb magyar nimbuszához nem akar nyulni, csupán mint szakorvos foglalkozik a kérdéssel, s itt az a gondolat ad neki bátorságot, hogy csak a kicsinyek nem bírják el az igazságot, holott a történelemben csak a tiszta igazságnak van helye. **Széchenyi** hatalmas alakja, lelki egyensúlyának megbillenése, a döblingi tizenhét esztendő és végül öngyilkossága révén bizonyos sötét háttérnyert amelyet elosztani kötelesség, annál is inkább, mert a történetírók, így **Grünwald Béla** is téves megállapításokat tesznek. **Grünwald** szerint **Széchenyi** kétségbeesésének oka nem a politikában rejlik, mert hiszen legboldogabb pillanataiban is minduntalan jelentkezik nála ez a jelenség. Ezzel szemben **Károlyi Árpádnak** az a véleménye, hogy **Széchenyi** kétségbeesését mások okozták. Az igazság a kettő között van.

Az ideggyógyosnak, aki meg akar

ja világítani a kérdést, meg kell ismerkedni **Széchenyi** ideggyógyosával hű korától kezdve. Atyja élete végén vallásos rajongást mutatott, kedjét a házioltár előtt töltötte s így bizonyára apjától örökölte tulságos érzékenységét. Már egészen fiatal korában foglalkozott az öngyilkosság gondolatával. Egyre kétségek gyötörték, amelyek tudására, egészségi állapotára, vagyoni helyzetére vonatkoztak. Még eljegyzése idején is démnokkal küzdött, amint naplójában írja, a feleségem vertékére ütött ki rajta. Mi lehetett volna belőle, keveset tanult s egy rothadt nemzet élén áll. Házassága után három napig boldog volt, de a negyedik napon már az örültek házából félt és felesége elhunyt első férjét látta megjeleni. Nincs tökéletes boldogság a földön, csak a sírban, — írta ekkor. Később pedig, amikor dicsősége teljében volt, azt emlegette, hogy életét a legtökéletlenebbül pocskolta el. Annál in-

amely három pert indított a ház tulajdonossal a remitens lakó ellen, amíg azt ki lehetett bér nem fizetés címén tétetni a lakásból, üzletből stb. Anélkül, hogy a törvény ezt előírta volna, megkövetelte a bíróság a tulajdonostól, hogy előbb állapítsa meg bíráltság a bért, azután perelje a bérösszeget s csak ha a lakó már jogerősen elmarasztaltatott, akkor lakoltatta őt ki bér nem fizetés indokából. S akkor még csodálkozzék az ember, ha a bíróság tul van terhelve? Hiszen ily módon mesterségesen felszaporítjuk a lakáspereket! *Közérdekből és a bíróság tehermentesítése szem pontjából mellőzhetetlen az, hogy a bíróság a bérmegállapítási perben mindjárt mondja ki azt is, ha a lakó 15 nap alatt felelővételre való tekintet nélkül nem fizet, akkor felelővételre való tekintet nélkül kilakoltatható.* Ezzel elejét lehetne venni annak, hogy a másfél évig elhuzódó lakbér-perekben a bér behajthatatlanná válják, amint az most gyakorta megtörténik.

Kocsmáknál, üzleteknél a hét-szeresre felemelt bér oly nagy összeg, hogy az másfél évi pereskedés után az esetek kétharmadában teljesen elvész, mert 2-3 egyszerű kocsmá asztalból, vagy egy kis szatócsüzletből 20-25.000 le bért aligha lesz lehetséges behajtani, különösen a mai nyomasztó hitelviszonyok mellett. Az is indokolatlan, hogy a bíróságok a polgári perrendtartásnak amaz intézkedését, hogy az ítéleteket felelővételre való tekintet nélkül mondják ki végrehajthatóknak, nem alkalmazzák. Ezen a téves és háztulajdonosokat érzékenyen sújtó bírói gyakorlaton, amely amúgy is ellenkezik a törvénnyel, feltétlenül változtatni kell. Különben is a háztulajdonos mindenkor több garanciát nyújt a lakónak, mint a lakó a háztulajdonosnak.

kább elfogta a kétségbeesés, amikor eszméivel alul maradt és ez az ut azután Döblinghez vezetett. Itt kezdesben teljes apátiában élt, annyira elhanyagolta önmagát, hogy etetni és öltöztetni kellett. Hét hónap után nyult először tollhoz, de az önvádoló kétségbeesés kísérte itt is mindig. Végre szelleme teljesen helyreállott, amiről Béla fiához írott paranaesise, a szerelemről és szeretetről szóló elmékedése és nagy politikai művei tanuskodnak, amelyek mind hibátlan munkák. Fogadta honfitársait is és szüntelenül a reakció ellen küzdött. Ekkor rontott reá a váratlan rendőri motozás, amellyel újabb gyötrelmek következtek s az öngyilkossági gondolatok. Hatvankilenc éves volt már, idegrendszere teljesen elgyengült és ezáltal nem volt mellette szerető kéz, amely máskor az öngyilkosság elkövetésében megakadályozta.

Idegéletének titkát pontosan senki sem ismerte, még orvosai sem, ezt csak naplójának áruháza el leplezetlenül. Az orvosi megvilágítás mindenekelőtt leszögezi azt a megállapítást, hogy Széchenyi

Terjed a baptista-vallás Aradon.

(Tíz-tizenkétezer hívője van az aradi baptista egyházkerületnek. — Hetvennyolcvanezer az erdélyi baptisták száma. Beszélgetés az aradi evangéliumbírdetők előljáróival.)

Az aradi polgármesteri hivatalban szinte nap-nap után akad olyan jelentkező, aki hivatalosan bejelenti, hogy *eddig hitfelekezeteből át lép a baptista felekezetre.* A hét folyamán egyetlenegy napon huszan, ma pedig *harmincan* jelentették be a baptista hitfelekezetebe való áttérésüket. A jelentkezők közt minden társadalmi osztály, nemzetiség és felekezet képviselve van és a polgármesteri hivatalban jelentős munkatöbbletet jelent az áttérésről szóló sok hivatalos jegyzőkönyv kiállítása.

Az Aradi Közlöny munkatársa felkereste az aradi baptista hitközség előljáróságát, hogy érdeklődjék a baptista hitvallás rohamos terjeszkedésének okairól és körülményeiről. *Popa János* volt aradme gyvei községi segédjegyző, *Bordás István* volt gazdatiszt az aradkerületi baptisták lelki előljárója a 5. szám alatt lakók egyszerű földszintes házikóban. A nappali szobában szemképek díszítik a falat ájtatos jelmondatokkal, az asztal közepén pedig off fekszik a borkötéses, kapcsos evangélium, ahogy a baptisták a bibliát nevezik.

Amióta bezárták az imaházakat ... — A baptista vallás az utóbbi években csakugyan nagy arányokban terjed, mondja — *Popa előljáró* — még pedig különösen tavaly óta, amikor a hatóságok bezárták az erdélyi baptista ima-

apja révén terheltnek tekinthető. Megállapítható továbbá, hogy ideg életét lelki aránytalanság, érzékenység és misztikus hajlam jellemzi. Nem volt ment a háuságtól és önzéstől sem, amennyiben az eseményeket lelki szűrőjén át nézte. A legszubjektivebb ember volt, de azért nem elvakult. Ingadozás és kétely rabja volt, s még vagyoni állapota felől is többet tépelődött, semmint ezt róla hitték volna. Egészségi állapota is folyton foglalkoztatta: hipohonder volt, ámbar igaz, hogy tényleg szenvedett is, különösen a szívével. A saját hibáit kevés ember ismerte úgy, mint ő és kevés ember szenvedett annyit. Végül megállapítható, hogy Széchenyi idegéletében nem csak zavarok és aránytalanságok, hanem kóros események is mutatkoztak. Az öngyilkosság kényszerképzetében szenvedett, téveszmék rabja volt, mint például, amikor *Petőfit* fiának képzelte.

Általában idegéletében az állandó egyensúly hiánya állapítható meg. Ez előfordul többé-kevésbé tehetőség, sőt kiváló embe-

házakat azon a címen, hogy a baptizmus nem tartozik az államilag elismert vallások közé. Azóta ez a kérdés tisztázódott, a kormány elismerte az 1895. évi 43. t. c. alapján a baptista vallást és a 2143/17. 1922. számú kultuszminiszteri rendelet teljesen szabaddá tette ennek a vallásnak a gyakorlását és terjesztését. Aradon a városi tanács külön határozatban engedélyezte ugyanezt. A betiltás ténye azonban felhívta a lakosság érdeklődését a baptista vallás iránt és azóta lényegesen megsaporodott hívőink száma. *Aradon ma körülbelül 500, az aradi baptista egyházkerületben 10-12.000, az egész Erdélyben mintegy 70-80.000 ember követi ma a baptista hitvallást.*

Az erdélyi baptizmus

1875-ben kezdődött Nagyszalontán, ahol *Mayer Henrik* nevű német prédikátor terjesztette először az új vallást. A baptista vallás első terjesztői közül *Rotemayer* föld birtokos még ma is él Clujon (Kolozsváron.) A volt monarchia alatt törvényesen elismerték a baptista vallást és körülbelül 15 év óta állandóan működnek Erdélyben a missziók. *Besszarábiában* a baptistáknak külön iskolák is vannak, a régi királyság területén pedig a pótalkotmányban kimondott korlátlan vallásszabadság alapján nemrég indult meg a terjeszkedés. Csupán *Bukovinában* nem is-

reknél is, akik egyoldalúak. Ilyen egyéneknél gyakori a kis okokkal járó nagy hangulatváltozás s az ének kidomborodásával a szubjektív előtérbe nyomulás. Ezeket az egyéneket degeneráltaknak nevezi az orvosi meghatározás. Ez alatt nem kell mindig értékszállítást érteni. És semmi esetre sem érthető a degeneráltság hétköznapi értelemben Széchenyivel szemben, akit Kossuth a legnagyobb magyarnak nevezett és Grünwald Béla nagyszerűen jellemzett lángésznek. Nagy eszmék rajzottak benne, de ezekkel nem tartott együtt lelki fegyelmességét, úgy hogy lelki egyensúlyozatlanságának lett áldozata. De hiányzott mellette az orvos is, az ideg orvos, a mely az orvosi tudomány akkori állásában nem adhatott neki tanácsot. És közrejátszottak a körülmények is. Ha például a 67-es kivegyezést megérte volna, örömmel távozott volna Döblingből. Ezt a feleletet adja *Károlyi Árpádnak* arra a kérdésére, hogy miért maradt Széchenyi szellemi épségének visszatérte után is a tébolydában.

merik el a régi osztrák törvények szerint a baptistákat és emiatt számos kelemetlenség fordult már elő. Erdélyben ma minden városban van misszió és kevés olyan község akad, ahol nem élne legalább egy-két baptista. Az átalakulásig csupán az oradea-mareli (nagyvárad) magyar baptista hitközség működött és az átalakulás után alakult meg Aradon kilenc vármegyével az aradi román hitközség. Azonban úgy az aradi, mint a nagyvárad egyházközségben vegyesen vannak képviselve úgy a román, mint a magyar és német nemzetiségűek.

Harding és Lloyd George is baptista.

A baptista világszövetség az aradi előljárók információja szerint 13 millió lélekből áll. Főleg Amerikában és Angliában van nagy számú híve a baptizmusnak. Több előkelő tudóson és politikuson kívül *Harding*, az Egyesült Államok elnöke, *Danys* munkügyi miniszter és *Lloyd George* volt angol miniszterelnök is vezető tagjai a baptistáknak. Ezenkívül több miniszter, szenátor, ügyvéd, orvos, tanár és egyéb intellektuális követi a baptista vallást Amerikában. Feltűnő magyszáma — közel 3 és fél millió — baptista élt már békeben is Oroszországban. A baptisták természetesen világszövetségük révén élénk összeköttetésben állanak egymással.

Az aradi baptistáknak

ma öt imaházuk van. Az egyik a Dorobantilor aUrban Iván utcában, a másik Ségán a ... a harmadik Gájon. Itt gyűlnek össze az aradi román baptisták. Magyar imaház a ... 17/a és a ... 24. szám alatt van. Az imaházakban kéthetenként istentisztelet, hetenként kétszer, szerdán és szombaton imaórát tartanak. A hívők a legkülönbözőbb társadalmi osztályokból kerülnek ki, többnyire fehéresebb földbirtokosok, háztulajdonosok, kereskedők és iparosok. Az esetleg elszegényedett hívő egzisztenciájáról a többi hívő gondoskodik.

A baptisták életszabályai.

— *Közöttünk nem élhetnek koldusok*, — mondja az előljáró. Aki keresetképtelenné válik, azt közadakozásból tartjuk el. Ha egy szegény testvérünk meghal, a templom költségén temetjük el. Szegény leányokat asszonyaink ki statíroznak. A nőülésmél a fiatal ember bejelenti szándékát a gyülekezet előljáróságánál és ha az úgy találja, hogy a leendő férj el fogja tudni tartani feleségét, akkor ajánlunk neki egy hozzávaló leányt. A vőlegénynek azonban joga van másikat is választani. Ha a házastársak elválnak, megfenyítjük őket és ha az egyik házastárs házasságtörést követ el, ki is zárjuk. A

biblia szerint ugyan tilos a válás, de azért a törvényes elválást akceptáljuk. A törvénytelen együttélést azonban *nem engedjük meg.*

— Uj hívőket csakis önként és többszöri ajánkozás után veszünk fel. Előbb azonban megvizsgáljuk életmódját és csak ha erkölcsös, kifogástalan életet folytat, bocsátjuk kereszttség alá. Testvéreinknek nem szabad szeszest italt inni és botrányos életet élni. Ha lysesmi előfordul, először négyszemközti, másodszer nyilvánosan megfedjük és harmadikban kizárjuk az istentiszteletről.

A kereszttség

felvétele akkor történik meg, amikor az új hívő már törvényesen bejelentette átlépését a baptista vallásra és teljes hajlandóságát nyilvánította az új hit, — a szeretet vallása — gyakorlására. A kereszttség felvétele úgy történik, hogy a keresztelőt folyóvízben vagy tóban, — Aradon az imaházban levő medencében — *alámerítik.* Ez a szertartás mindig ünnepélyes külsőségek között megy végbe, énekeket és zenedarabokat adunk elő és bibliamagyarázatot tartanak. Mindez az úgynevezett *üskeresztények* módjára a biblia alapján történik.

Az előjáró itt fellapozza a bibliát. Szent Márk evangéliumának 16. szakaszának 16. versét:

„Aki hiend és megkereszteltetik, az üdvözül, aki pedig nem hiend, az elkárhozik”.

— A mi hitünk az evangélium, — mondja. A mi testvéreink hékébert, jámborságban és szeretetben akarnak élni...

Tán ez a titka annak, hogy annyira terjeszkedik az új vallás Erdélyben és Aradon. (p. t.)

Nőigazgatók

a nőiskolák élén.

(A közoktatásügyi reszort legújabb rendelete.)

Az egyik erdélyi lap legújabb számában feltűnést keltő híradást közölt a oluj (kolozsvári) közoktatásügyi reszort legújabb rendeletéről, amely arról szól, hogy a *női iskolák élén csak nőigazgatók működhetnek.* A lap ehhez a hírhez hozzáfűzi, hogy ez a rendelet nagy zavarokra adhat okot, mert úgy az állami, mint a magyar felekezeti női iskolákban jelenleg férfigazgatók működnek, akiknek kicserélése számos egzisztenciát sodor válságba.

Az *Aradi Közlöny* mutatársa illetékes helyen érdeklődött a rendelet intenciója iránt és azt a felvilágosítást kapta, hogy a közoktatásügyi reszort csakugyan kiadott egy rendeletet, amely kimondja, hogy a nőiskolákban ezentúl csak női tanerők láthatják el az igazgatói teendőket, azonban ez a rendelkezés csak a *jövőre* szól és a meglévő és kinevezett iskolaigazgatókra nem vonatkozik. Azok a főigazgatók tehát, akik jelenleg női iskolák élén működnek, továbbra is megmaradnak állásukban és csak új kinevezések alkalmával

kell a női iskolák élére nőket kinevezni iskolaigazgatókká. Nem vonatkozik továbbá a rendelet a *felekezeti nőiskolákra sem*, csupán az állami női iskolákra. A felekezeti nőiskolákban tehát továbbra is fér

A családirtó cipészsegéd vallomása.

(Hol történt a gyilkosság? — Komáromi Antal gyalázza az asszonyt. — Nem ismer megbánást a gyilkos.)

Kettős gyilkosság eddig még homályosnak látszó részleteire a rendőrség körültekintő nyomozása és a gyilkos kihallgatása alapján ma világosság derült. Komáromi Antal a tartóztatott gyilkos ott ül a rendőrség egyik szobájában, ahol Jancu Traján, a bűnügyi osztály főnöke kérdéseire ad részletes felvilágosításokat. A jegyzőkönyvet Cierches Emil rendőrkomiszár vezeti. Komáromi Antal válaszaiból csak az nem tűnt ki világosan, hogy a gyilkosságot a konyhában vagy a szobában követte-e el. Komáromi Antal azt állítja, hogy feleségét a konyhában, gyermekét pedig a konyhából a szobába nyíló ajtóban gyilkolta meg. Ez az állítás valószínűtlennek látszik, mert a gyenge testalkatu ember nem tudta volna bevonszolni Toma Miklósné holttestét a szobába. Toma Miklósné ugyanis magas testalkatu kövér asszony volt. Mindenesetre érthetetlen, hogy milyen érdek fűződik Komáromi Antalnak ahhoz a vallomáshoz, hogy a gyilkosságot nem a szobában, hanem a konyhában követte el.

A horzalmás gyilkosságról ma a következő részleteket sikerült megtudni az *Aradi Közlöny* munkatársának:

Veszekedés után — gyilkosság.

Komáromi Antal már napok óta nem lakott a vele vadházasságban élő feleségével, Toma Miklósnéval. A jól kereső asszony nem tűrte maga mellett a dorhézoló, munkakerülő, iszákos férfit, aki esztendőkön keresztül csak arra használta fel őt, hogy kisebb-nagvobb összegeket kizsaroljon tőle és hogy lakást és kosztot adjon neki. Az utóbbi időben a részeges cipészsegéd mindig követelőbbé vált. Az asszony erre megtiltotta, hogy lakásába bemenjen. Komáromi Antal nem is tudott bejutni a lakásba, mert annak ajtaját Toma Miklósné állandóan zárva tartotta. A cipészsegéd éjszakáit közvetlen a lakás mellett levő éléskamrának nevezett kis helyiségben töltötte. Tegnap este ismét bezörgött Komáromi Antal Toma Miklósnéhoz. Az asszony nem engedte be, erre Komáromi szokásához híven kinyitotta az éléskamara ajtaját és ott lefeküdt. Reggel hat órakor ébredt fel. Bekopogtatott Toma Miklósnéhoz, aki kinyitotta az ajtót és látta, hogy a cipészsegéd lakójának egyik inge van. Rászólt Komáromi Antalra:

— Vessd le az inget, nem a tied!

Ezen civódni kezdtek, majd Komáromi letépte magáról az inget, odadobta az asszonynak és reggelit követelt. Toma Miklósné nem akart reggelit adni, amin annyira feldühödött Komáromi, hogy odarohant a fáskamarához, feltörte az ajtaját, kihozott onnan két fejszét és a *nagyobbikkal agyonverte feleségét és a gyermekét.* A nyomozásnak ennyit sike-

riak nevezhetők ki, mint iskolaigazgatók.

A rendelet tehát egyelőre nem fog zavarokra okot adni és a magyar nőiskolák sorsát egyáltalán nem érinti.

rült megállapítani. Komáromi Antal vallomása jobban bevilágít ennek a sötét, bestiális bűnügynek a rejtelmibe.

Mit mond a gyilkos?

A gyilkoson nem látszik a megbánás. Sovány, beesett arcán a nemtörődomség, a közöny ül, vi-zenyős, sárgászöld szemével állandóan a padlót nézi, csak néha, ha felvetődik pillantása a vallatójára, látszik arcán valami ijedt, állatias vonás. Eleinte nem akart vallani. Később, amikor látta, hogy tagadása mítsem használt, lassu, monoton hangon beszélni kezdett. De hangjából nem érzik a retentő büntett megbánása, mert nyugodtan, szabatosan beszélt és a vádoló kérdésekre vállvonogatás kíséretében adja meg a cinkus választ. Komáromi Antal a büntényről és előzményeiről a következőket mondja:

— Feleségem azért nem tűrt maga mellett az utóbbi időben, mert összeállt egy Astra-gvári asztalos munkással. Mindenkinék odadobta magát, aki csak mekkivánta. *Féltékeny voltam rá.* Nem engedett a lakásukba, én gyakran az utcán kellett az éjszakákat tölteni. Bánatomban adtam magamat az ivásnak. A napokban is a *horzalmás* egy *horzalmás* aludtam, mert a kaput, a mikor a hangomat meghallotta, még többszöri zörgetésemre sem nyitotta ki a feleségem. Tegnapelőtt este a kis éléskamrában töltöttem az éjszakát, mert sikerült még kapuzárás előtt bejutnom az udvarba. A szobába már nem engedett be, mert ott aludt a szeretője, az Astra-gvári munkás. A gyermekemből, az Etusból rossz nőt akart nevelni a feleségem. Reggel, amikor felébredtem, benyitottam hozzá és reggelit kértem tőle.

— Nem kapsz. — kiáltott rám. Keress magadnak!

Azután le akarta tépni rólam az inget, amelyről azt állította, hogy nem az enyém. Ezért én dühös lettem és az arcába vágtam. A feleségem nekemiött és kidobott a konyhából. Ezen annyira felingerültem, hogy fejszéért rohantam, visszamentem a konyhába. Közvetlen az ajtó előtt állt a feleségem.

— Most megfalsz bestia, — ordítottam dühömben. Feleségem erre térdreborult előttem és könyörgött, hogy ne bántsam, ad reggelit, mindent, csak hagyjam meg az életét. De én már el voltam vakulva és min-fer erómmel a térdeplő asszony felére sújtottam. Feleségem kiabálására kiszaladt a szobából Etelka:

— Ne bántsd anyukát! sirta felém. De én már nem tudtam magamról, s a gyermeknek is a fejére vágtam a fejszével s azután először az Etelka holttestét vittem be a szobába, lefektettem az ágy mellé, majd a feleségem luztam be és az ajtó elé tettem. Részeg voltam, amikor meggyilkoltam

őket. Azután elrohantam, öngyilkos akartam lenni.

Ennyit mond a gyilkosságról Komáromi Antal.

A szövege.

A kihallgatásokból és a vallomásokból azonban kitűnik, hogy Komáromi Antal enyhíteni akarja vérszomjas tettét s azért vádolta be a meggyilkolt asszonyt és azért állította, hogy részeg állapotban követte el a gyilkosságot. Toma Miklósné becsületes, szorgalmas asszony volt, aki kis gyermeke nevelésére fordította minden szabad idejét. Gyermekeit mindig szép ruhákban járatta, ő maga pedig a legvisszavonultabb életet élte. A meggyilkolt kislányt az őt esztendő Klein Etust, a Borona-utca szénének hívják a környéken. Fekete szemű, körömfekete haja, kreolarcu kifejtett szép kislányka volt a meggyilkolt Klein Etus. Nem felel meg a válásának Komáromi Antalnak az állítása, hogy részeg állapotban követte el a tettét, az sem igaz, hogy hirtelen felindulásában gyilkolt. A gyilkos cipészsegéd már tegnap este sem volt részeg. Nem ihatott, mert nem volt pénze, a korcsmában pedig nem hiteleztek neki, mert ismerték garázdalkodó természetét. *Józanon ment haza, otthon nem volt semmikéle ital tehát reggel józan állapotban kellett felkelnie.* A tettét, amint már teljes bizonyossággal meg van állapítva, *előre megfontolt szándékkal követte el.* A lakók és a családtagok vallomásaiból kitűnik, hogy Komáromi Antal nagyon sokszor emlegette, hogy meg fogja gyilkolni a feleségét. Többször mondotta veszekedés közben:

— Kettőnk közül egyikünk meg fog döglenni, de az az egyik nem én leszek.

A korok álongyilkos.

Komáromi szeretett a halálra játszani. Több ízben követett el álongyilkossági kísérletet. Ezelőtt három héttel kisebb mennyiségű marrólugot ivott, de erről a szomszédok azt mondják, hogy pálinkának nézte. Komáromi azonban azt állítja, hogy meg akart halni. Egyszer fel is akasztotta magát, de a kötél olyan vékony volt, hogy leszakadt. Nem felel meg a valóságnak az, hogy kirohant a konyhából öntudatlan dühében és felkapta a fejszét, amellyel elkövette a kettős gyilkosságát. Komáromi Antal a gyilkosság előtt feltörte a fáskamara lakatját, mert a fáskamrában volt elhelyezve a gyilkos szerszám és még arra is gondolt, hogy a feltört lakatot úgy helyezze vissza a fáskamara zárjára, hogy az első pillanatban ne lássék rajta, hogy feltörte. Amíg ez a művelet tartott, éppen elég ideje lehetett arra, hogy vak dühbe lehüljön. Saját vallomásából kitűnik, hogy amikor a fejszével visszament a konyhába, felesége a halálfélelemtől remegve borult térdre előtte és úgy könyörgött életéért. A vérszomjas embert nem hatotta meg az asszony könyörgése, hanem a fejére sújtott a fejszével, de nem egyszer, mint ahogy mondja: hanem kétszer ütött rá, mert valószínűleg az első ütés nem okozott közvetlen halált. Feleségének meggyilkolása után vagy közben a gyermek szaladt ki, hogy védelmére siessen az anyjának. Komáromi Antal a gyermeket is két fejzecsapással ütötte agyon. Komáromi Antal többször mon-

dogatta azt is, hogy a gyermeket elteszi láb alól. Kiderült, hogy számtalanszor támadt rá a feleségére késsel vagy valami ütőszerszámmal, azonban az erős asszonynak mindig sikerült ártalmatlanná tenni vagy lefegyverezni a gyilkos szándéku embert. A leánykára azért haragudott, mert amikor megtámadta a feleségét, a kis Etus sirva szaladt a szomszédokhoz, hogy jöjjenek édesanyja segítségére, mert Komáromi meg akarja gyilkolni. Ezért volt utálatában Komáromi Antalnak Klein Etus. Feleségének meggyilkolása után valószínűleg meg akart szökni, el akarta háritani magáról a gyanút és ezért kellett meggyilkolnia a rémes tett egyetlen tanuját, a gyermeket.

Szemtől-szemben a gyilkossal.

Az *Aradi Közlöny* munkatársának alkalmá volt szemtől-szemben állani a vadállatias emberrel. Ke-

Komáromi Antal a gyilkosság helyén.

Az aradi államrendőrség ma délután fél hat órakor a 22. szám alatt a véres tett színhelyén helyszíni szemlét tartott. A helyszíni szemlére magával vitte Komáromi Antalt a gyilkos cipészsegédet is. Feltörték a hivatalosan lepecsételt konyha ajtaját, amelynek kinyitása után kellemetlen, fojtó vérszag ömlött ki a sötét konyhából. Komáromi Antal bevitték a konyhába és felszólították, hogy ismét beszélje el, miképpen történt a gyilkosság. A gyilkost láthatólag pillanatra megrendítette a helyszínen való megjelenés. *Jancu Traian*, a bünygyi osztály főnöke ezt a pillanatot felhasználta arra, hogy egy fontos és még tisztázatlan kérdést intézett a gyilkoshoz:

— Mióta készült a gyilkosságra? — kérdezte a bünygyi osztály főnöke.

Komáromi Antalt meglepte a hirtelen kérdés és szinte önkéntelenül válaszolt:

— Már két hete készültem rá...

A gyilkos összerendezte, elsápadt és látszott rajta, hogy nagyon megbánta az önkéntelen vallomását. De már késő volt. Komáromi Antal maga ismerte be, hogy a gyilkosságot előre megfontolt szándékkal követte el.

Azután Komáromi Antal ismét elmondotta a gyilkosság részleteit és megmutatta, miképpen végzett feleségével és a gyermekkel? A helyszínen történt vallomás szerint, amely némi ellentétben áll előzőleg tett vallomásával, elmondotta, hogy reggel fél nyolc órakor bement feleségéhez és megakarta csókolni. Az asszony eldobta magától, Komáromi Antal megtántorodott, de belekapaszkodott felesége vállába és magával rántotta. Mindketten leestek a földre. *Toma Miklósné* a vallomás szerint hanyatt feküdt, Komáromi Antal hirtelen felugrott, lekapta a takaréktűzhelyen levő fejszét és azzal fejbe vágta feleségét.

Az asszony elkábult az ütés-től és Komáromi Antal lábánál fogva behurcolta a szobába. Kisleánya ekkor nyitotta ki az ajtót, hogy megnézzze, mi történik odakint. Komáromi Antal mellbe ütötte a gyermeket és bedobta a szobába. Azután az alélt asszonyt behuzta és lefektette az ajtó mellé. Látta, hogy kezd magához térni, visszament a konyhába, be-

zén és lábán bilincs, sapkája mélyen homlokára huzva, csapzott sárgás bajusszal, görnyedt testtel állt a rendőrségi ügyeletes szobájának falához támaszkodva Komáromi Antal. Nem volt kedve beszélni a gyilkosnak. Amikor megkérdeztük tőle, hogyan is tudta az ártatlan ötesztendő leánykát olyan kegyetlen módon elpusztítani, csak ennyit felelt rá:

— *Hadd menjen ő is az anyja után!*

Többet nem beszélt. A szobában álló rendőrök, akiknek már megkérgesedhetett a szívük, mert többször volt alkalmuk gonosztevőkkel, gyilkosokkal szembenállni, undorral és megvetéssel fordulnak el az állatias embertől és amikor egy-egy szemrehányó szót dobznak feléje, Komáromi Antal csak nemtoródómséget jelző vállrángatással felel rá.

hozta a fejszét és még egy hatalmas csapást mért a fejére. Gyermeké a véres tett láttára iajgatni kezdett. Komáromi rárohant és a gyermek fejére is két ütést mért a fejszével.

Tagadja azt, hogy a fűskamrába ment volna a fejszéért és előzőleg feltörte volna a kamara lakatját. A bizonyítékok azonban ellene szólnak. Nincs kizárva az sem, hogy Komáromi Antal a fejszét már előre elkészítette, hogy azzal a gyilkosságot végrehajtsa. Az bebizonyított tény, hogy a lakatot ő törte fel és ő hozta ki a fejszét a fűskamrából. A körülmények szintén Komáromi Antal ellen vallanak, mert lehetetlen, hogy feleségét akkor vágta fejbe a fejszével, amikor hanyattvágódott, mert a fejszecsapás koponyájának hátsó részén van.

Komáromi a kérdésekre világosan és értelmesen válaszol. Amikor *Giulán Arkadie* helyettes preiektus megkérdezte tőle, miért nem vallja a valóságot, miért nem beszél el a gyilkosság részleteit pontosan, úgy, ahogy történt, az elvetemült, cinikus ember vigyorogva válaszolta:

— Nem tehetek róla. Kapitány ur. én így emlékszem rá.

Azután elmondotta, hogyan jutott az utcára, miután megmosta a ruháját és egy vizes ronggyal feltörölte a vért a konyha földjéről. Két korcsmába tért be, mindenütt egy-egy pohár nálinkát ivott, egy ismerőssel kiment a vasúthoz, azután berient a *Bedai-féle* korcsmába, ahol inni kezdett. Azután öngyilkos akart lenni, de letartóztatása az öngyilkosság elkövetését megakadályozta.

(p. g.)

Műkincsek rablásával

alaptalanul megvádolt magyarok (Nyomozás evv volt főispán ellen.)

Budapestről jelentik: A budapesti rendőrség a jugoszláv kormány diplomáciai feljelentésére husz előkelő társadalmi állású Délvidékről elmenekült lakos ellen nyomoz, akik ellen azt a vádat emelték, hogy Szerbia megszállása idején a szerb templomokból és muzeumokból értékes műemlékeket tulajdonítottak volna el. A feljelentett magyar előkelőségek múltja, társadalmi állása és élet-

körülményei már a kellő értékére szállították le a szerbeknek ezt a hihetetlen vádját, de azért a nyomozást tovább folytatják. A rendőrség kihallgatta a feljelentésben megvádolt menekülteket, köztük egy volt főispánt és több volt magasállású magyar hivatalnokot és a délvidéki magyarság társadalmának néhány volt vezetőjét. — Mindegyik a legnagyobb felháborodással tiltakozott a vád ellen és kiderült, hogy a följelentettek között sokan soha nem is voltak Szerbiában. A rendőrség megáll-

pitotta, hogy egyiknek sincs birtokában semmiféle műkincs vagy műemlék, amely akár csak szláv eredetű és stílusú lenne. A feljelentettek között szerepel egy festőművész is, akinek van ugyan néhány szláv jellegű műtárgya, de a festő már a háboru előtt budapesti lakos volt és így a háboru alatt nem hozhatott Szerbiából semmit. A rendőrség a vizsgálat befejeztével jelentést tesz a külügyminisztériumnak, mely megteszi a szükséges lépéseket a jugoszláv kormánynál.

Vasárnap jár le az adóvallomás ideje.

(Nem hosszabbítják meg a terminust.)

Egy hónapnál már több mult el azóta, hogy publikálták az adóvallomások benyújtásának határidejét és ez a határidő vasárnap lejár. A közönség azonban csak a legutóbbi napokban kezdte meg a vallomások beadását és részben ez az oka annak, hogy délelőtt és délután olyan torlódás van azokban a hivatali helyiségekben, amelyekben a vallomásokat be kell nyújtani, hogy a tisztviselők a hivatalos órák alatt nem is tudják valamennyi fél vallomási ívét átvenni, iktatni és arról nyugtát adni. Ma már az aradi pénzügyigaz-

gatóságon hat helyen lehet a vallomásokat beadni és ezek mind nem lesznek elegendők arra, hogy a határvéle két nap alatt mindenkinek a vallomási ívét átvegyék.

Az aradi pénzügyigazgatóság különben ma délután távirati rendeletet kapott a pénzügyminisztériumtól 66.304—923. szám alatt, a mely szerint a pénzügyminiszter semmiesetre sem hosszabbítja meg a határidőt és vasárnap, 15-én este 8 óráig mindenkinek be kell nyújtania vallomását, mert különben a törvényben megállapított súlyos adóbüntetéseknek teszi ki magát.

Az új magyar lakásrendelet

(1926. november 1-ére minden lakás és üzlethelyiség felmondható.)

Budapestről jelentik: Szerdán jelent meg az új magyar lakásrendelet, amelynek egyik legfontosabb rendelkezése az, hogy 1926. november 1-éig minden lakás és üzlethelyiség felmondási joga a háztulajdonosra száll vissza. A rekvirálás megszűnik és a lakás egyes részeit akkor sem lehet igénybevenni, ha a velük rendelkező fél indokolt lakásszükségletét meghaladják. Igénybevenni csak üresen álló felmondás vagy más ok miatt megüresedő lakásoknál lehet. Az élethivatás folytatásához szükséges iroda, rendelő vagy munkahelyiségeket nem lehet elrekvirálni.

Lakások bérét a tulajdonos tekintet nélkül a rendes felmondási időre és az előbbi béremelés idejére 1. az 1923. évi május hó 1. napjától kezdődő hatállyal az 1917. évi november hó 1. napján érvényesen kikötve volt évi tiszta bérnek harmincszoros összegére, 2. az 1923. évi augusztus hó 1. napjától kezdődő hatállyal az 1917. évi november hó 1. napján kikötve volt évi tiszta bérnek negyvenszerezése, 3. az 1923. évi november hó 1. napjától kezdődő hatállyal pedig az 1917. évi november hó 1. napján kikötve volt évi tiszta bérnek ötvenszerezése összegére emelhető.

Ipari vagy kereskedelmi foglalkozást üző egyének által műhely, üzlet, raktár, stb. céljaira használt helyiségek bérét a tulajdonos 1. az 1923. évi május 1. napjától kezdődő hatállyal az 1917. évi november hó 1. napján érvényesen kikötve volt évi tiszta bérnek ötvenszerezése összegére, 2. az 1923. évi augusztus hó 1. napjától kezdődő hatállyal az 1917. évi november hó 1. napján érvényesen kikötve volt évi tiszta bérnek százszoros összegére, 3. az 1923. évi november hó 1. napjától kezdődő hatállyal pedig az 1917. november hó napján érvényesen kikötve volt évi tiszta bérnek százötvenszerezése összegére emelhető.

A nyári lakások bérét a felek szabadon állapítják meg.

A felmondás, ha a lakásokról van szó, úgy történik, hogy a tulajdonos a rendes felmondási időre indokolás nélkül, írásban felmondhat: 1. az 1923. évi november hó 1. napján vagy utána a hat és ennél több szobából álló, 2. az 1924. évi május hó 1. napján vagy utána az öt szobából álló, 3. az 1924. évi november hó 1. napján vagy utána a négy szobából álló, 4. az 1925. év május hó 1. napján vagy utána a három szobából álló, 5. az 1925. évi november hó 1. napján vagy utána a két szobából álló lakások bérletét.

A háztulajdonosok Országos Szövetségének igazgatósága dr. Németh Béla elnöke alatt tárgyalta az új rendeleten eszközölt módosításokat és a kormányhoz intézendő következő határozatot hozta:

Gróf Bethlen miniszterelnök és Vass népiéleti miniszternek eredeti rendelettervezetét a háztulajdonosok hozzájárulása nélkül úgy változtatták meg, hogy abba az ország háztulajdonosai nem nyugodhatnak bele. A lakások felszabadításának 1926. év végéig terjedő időpontjának megállapítása a háztulajdonnak oly megkötése, mely törvénybe ütköző. A háztulajdonosok csak egy évi átmenet-höz járhatnak hozzá, mely teljesen elegendő ahhoz, hogy a lakosság a viszonyoknak megfelelően elhelyezkedjék, ezzel a jobbra megterhes lakásinség megszűnjék; ez év alatt az állam és magánosok által más célra elfoglalt lakások felszabadíthatók, egyes kaszárnyák átalakíthatók és a szükségesnek talált tartalék kislakások megépíthetők. Gazdasági életünkben példátlan az az eljárás, hogy a kormány által 0.23 korona-árnyom mellett megállapított ötvenszerezés lakberek szedését háromnegyed évre elhalasztják, mit sem törődve a korona romlásával és a házak karbantartásával.

A háztulajdonos — ugymond tovább a határozat — az ezeröt-százszorosig menő dráguláshoz

november elsején szedhet akkori 50 koronát. Ebbe belenyugodni nem lehet, amikor drágít mindenki és a főváros az imént 50 koronára emelt villamosjegyét 100 koronára emeli azon a címen, hogy a korona egy hét alatt 0.17-ről 0.12-re esett. Az ország háztulajdonosai ámulva figyelték azt a vásári lármát, melyet a polgári társadalomhoz tartozó egyének a maguk vagy mások egyoldalu, kicsinyes hasznáért csaptak. De figyelni fogják ezeket az urakat továbbra is, mit tesznek a maguk körében a legfontosabb életszükségletek olcsóbbá tétele érdekében és ezt fölül számon fogják kérni. A házva gyonnak egyoldalu szocializálását a polgári társadalomnak tulajdonít és jogot élvező tagjai részéről nem fogják tovább megvárni. Az igazgatóság megállapítja, hogy a kereskedők nagy többségével a háztulajdonosoknak soha sem volt bajuk és a jövőben is méltányosan meg fognak egyezni a tisztességes kereskedőkkel, akiknek rendelkezésre semmi szükségük, mert ők a gazdasági viszonyoknak és forgalmuknak megfelelő bért hajlandók fizetni. Csak az a baj, hogy egyes agitátorok igyekeztek ezt a természetes jó viszonyt megromtani, ami azonban a közös és kölcsönös érdekekre való tekintettel úgy sem sikerülhet.

A háztulajdonosok mindenkör hajlandók a tisztas kereskedelem törekvéseit támogatni, de a maguk részére hasonló jogot és szabadságot kívánnak és eszük ágában sincs a régi kereskedők helyiségeit komoly ok nélkül felmondani. A háztulajdonos-társadalom tudja, mennyire elítéli gróf Bethlen miniszterelnök az eddigi lakásügyi rendszert, a háztulajdonosok egyoldalu megterhelését és kifosztását. Annál fájdalmasabban nélkülözték az ő energikus közbelépését a háztulajdon ellen elkövetett igazságtalanságokkal szemben. A háztulajdonosok nem lehetnek pufferei államnak, községnek és a választók kezét és népszerűségét kereső politikusoknak. Ha a kormány ezt a lehetetlenné és általa is igazságtalannak ismert állapotot bizonyos átmeneti időre fenntartja, ezáltal a kilenc év óta gondozatlan házak tatarozását lehetetlenné teszi és a háztulajdonosok egyoldalu megterhelésével aránytalanul olcsó lakásokhoz akarja juttatni a lakosságot, akkor nem szabad a másik oldalon tőlük adókat és közüzemi díjakat szedni. Mindezen kérdésekről az egybehívandó országos kongresszus fog határozni, mely meg fogja állapítani azokat a törvényes eszközöket, melyek a háztulajdonosok követeléseinek teljesítéséhez kell, hogy vezessenek.

Glattfelder püspök jótékony adományai. Temesvárról jelentik: Ismeretes, hogy Glattfelder Gyula volt megyéspüspök eltávózása előtt 10.000 leit adományozott jótékony célra azzal a kifejezett óhajjal, hogy ezt az összeget nemzetiségi különbség nélkül osszák szét a timisoarai (temesvári) szegények között. A szétosztás a püspök intenciói szerint történt, a szegénysorsu özvegyek 1000 leit, a rokkantak 300 leit kaptak, a fennmaradó összeget pedig a román, szerb, evangélikus, református, katolikus és zsidó nőegyletek között osztották szét.

HIREK.

Az Aradmegyei Legyzőegyesület tisztújító közgyűlése.

(Boneu Vazul megyei főjegyző lett az elnök.)

Az Aradmegyei Legyzők Egyesülete, amely még a magyar imperium alatt alakult, a román imperium átvételekor megszüntette működését. 1920-ban az egyesületet újra megalakították és akkor az egyesület elnökévé Boneu Vazul megyei főjegyzőt választották meg. Az egyesület működését azonban amnyi nehézség és akadály gátolta, hogy a mai napig tényleg még mindig nem működött. Az egyesület tegnap tartotta a megyei prefekturán újraszervező közgyűlést, amelyen az eddigi elnök, Boneu Vazul benyújtotta tisztségéről való lemondását. Majd megejtették az új tisztikar választását és Boneu Vazul főjegyzőt választották meg ismét az egyesület elnökévé, alelnök Giurgiu Miklós magyarpécskai főjegyző lett. A tisztikar többi tagjának megválasztása után elhatározták, hogy az április 30-án Lugoson az ország összes jegyző egyesületeinek gyűlésén képviseljenek magukat az elnök által, miután ezen a gyűlésen csak az elnökök vesznek részt. Ez a gyűlés fog foglalkozni a jegyzők anyagi helyzetével, az új közigazgatási rendszerrel, az új adótörvénnyel és a könyvelési nehézségekkel. Ezen a gyűlésen határozzák el a Temesvárott tartandó országos kongresszus napját, amelyen nemcsak az egyesületi elnökök, hanem az egyesületek több delegátusa is részt vesz. A tegnapi újraszervező közgyűlésen Aradmegye 112 jegyzője közül hetvennyolcan vettek részt.

A Magyar Párt nagygyűlése. Clujról (Kolozsvárról) jelentik: A Magyar Párt végrehajtó-bizottsága a pünkösdi ünnepekre hívta össze Marosvásárhelyre az országos kongresszust. A végrehajtó-bizottság elhatározta, hogy amennyiben a kongresszus tiltakozásának nem lesz eredménye, úgy a népszövetséghez fordul védelemért. (Rador.)

Felfordulás az angol politikában. Londonból jelenti a Reuter-ügynökség: Az alsóház folyosóján beszéltek, hogy ha a munkáspárt felveti a házszabályindítványt, viharos jelenetekre kerül a sor. Macdonald azzal fenyegetődik, hogy ha a párt tagjai forradalmi jeleneteket idéznek fel és nem szorítkoznak csupán obstrukcióra, úgy lemond a munkáspárt vezetéséről.

Az Aradi pincérek bérmozgalma. Az aradi pincérek, akiknek most jött le tavaly megkötött kollektív szerződésük, megállapítást indítottak, hogy a berravalórendszer véglegesen kiküszöböljék a pincérek fikszifikációját és százalékos részesedést kívánnak, míg a tulajdonosok a fikszifikáció mellett a berravalórendszer akariák fenntartani. Ebben az ügyben tárgyalások indultak meg a munkafelügyelőségben, de mindeddig eredménytelenül.

Meggyilkolták a feleségét. Budapestről jelentik: Stein Gábor erzsébetfalvai kocsis, feleségétől hosszabb ideje elváltan élt. A férj többször kérlette, hogy térjen vissza, de az asszony erre nem volt hajlandó. Stein tegnap megleste feleségét és baltával agyonütötte. A hitvesgyilkos kocsis letartóztatták.

Nagyarányu bérmozgalom Temesvárott.

(Nem sikerült a megegyezés a munkaadók és a munkások között.)

(Az Aradi Közlöny Temesvárra kiküldött tudósítójától.) A Bánati Gyáriparosok Szövetsége és a gyári munkások között létrejött kollektív szerződés április 1-én lejárt és az új szerződés megkötésére tárgyalások indultak meg. A tárgyalások azonban nem jártak eredménnyel: a munkások által kér bérémelet a munkaadók nem voltak hajlandók megadni. A munkások követelése az volt, hogy a béreket 25 százalékkal emeljék fel, ezzel szemben a munkaadók csak 15 százalékot hajlandók adni. Boileanu munkaügyi inspektor ugyan megkísérelte a közvetítő tárgyalások felvételét, de azok hamarosan megszakadtak. Emiatt két nappal előt a temesvári vas- és fémmunkások közül mintegy százkilencvenen, sztrájkba állottak, ma pedig az összes temesvári textilgyári munkások abbahagyták a munkát. A sztrájkolók száma meghaladja a kétezret.

A gyárak vezetősége eddig semmiféle hivatalos kommunikációt nem adott ki. Kitért a sztrájk a Totisz-féle Gyapjuipar Rt.-nél, a Schreiber-féle kötőszövőgyárban, a Reuter-féle szö-

vőgyárban és a Record-Majestic szalagszövőgyárban. A Bánati Gyáriparosok Szövetsége el van határozva rá, hogy kitart 15 százalékos ajánlata mellett, mert a megélhetési viszonyok a kollektív szerződés megkötése óta ugyan 60-70 százalékkal emelkedtek, de a gyártulajdonosok időközben már ennél is többet adtak. A Totisz-féle Gyapjuipar Rt. a 15 százalékos emelés esetén is négy millió lei munkabértöbbletet volna kénytelen fizetni évenként. A munkások átlagos heti bére ennél az üzemnél 650-690 lei. A Gyáriparosok Szövetsége különben úgy értesült, hogy Temesváron szombaton kitör az általános sztrájk és a Turul-cipőgyár, továbbá a Higiena vegytisztító munkásai is csatlakoznak a sztrájkhoz. Utóbbi két helyen a munkások 35 százalékos bérémeletet kértek. Valószínűnek tartjuk, hogy a munkások nem fognak a sztrájk fegyveréhez nyulni és békés uton egyezni meg a gyárosokkal, akik már eddig is elmentek a bérfizetés tekintetében a méltányosság határáig.

Uj vállalat Aradon. „Central” fordítási, hirdetési és adásvételi iroda. Az aradi államrendőrségnek két szimpatikus volt tisztviselője: Tinodi-Muduru János és Birkenheuer József rendőrtisztek április elsején megváltak a rendőrség kötelékéből, hogy a polgári életben elhelyezkedve, próbáljanak maguknak új egzisztenciát biztosítani és a napokban újonnan megnyílt „Central” fordítási, hirdetési és adásvételi irodában vezetői állást vállaltak. A szimpatikus fiatal emberek állami szolgálatuk alatt előzőekenységükkel és szolgálatkészségükkel mindenben kiérdemelték a közönség nagyrabecsülését. A Strada Romanului (Zrinyi-utcában) szemben az Apolló-mozival levő iroda elvállal mindennemű fordítási munkát az összes európai világnyelveken, lelkiismeretesen ügyelve mindenkor a fordítás pontosságára. Hirdetéseket vesz fel az összes aradi és erdélyi román, magyar és német lapok részére, valamint a külföldi nagy világlapok részére is. Adásvételi ügyleteket is lebonyolít lelkiismeretesen és a megbízók minden óhajának figyelembe vétele mellett, mindennemű ingó és ingatlan eladását és vételét közvetíti. A „Central” izléses reklámjai már eddig is feltűnést keltettek Aradon és különművészi reklámtervezőt és rajzoló szerződöttettek, mert az iroda modern szellemű vezetői tisztában vannak azzal, hogy a reklám a mai életben elmaradhatatlanul fontos tényező. Tinodi-Muduru János és Birkenheuer József új vállalkozása a közönség legnagyobb pártfogásával fog találkozni.

Haladás előadás mai műsora keretében Z. Várady Margit színművésznő lép fel. Zongorakísérettel Csányi Mátyás karnagy látja el.

A budapesti sztrájk. Budapestről jelentik: A közüzemi munkások tegnap délutáni ülésükön kijelentették, hogy a sztrájkot folytatják. A sztrájk főoka nemcsak az, hogy a már kért bérjavást is keveslik, de az is, hogy a főváros a sztrájkban töltött napokat nem akarja megfizetni.

De Valerát elfogták. Londonból táviratozzák: Az estilapok különkiadásban közlik azt az eddig hivatalosan meg nem erősített dublini hírt, hogy az ír szabad állam csapatai elfogták de Valerát, a független ír nacionalisták vezéréit. Lynch, de Valera vezérkari főnöke, akit tegnap súlyos sebével elfogták, ma reggelre kiszabadult. Lynch de Valera utóvédjének parancsnoka volt és hősi ellenállásával ideig óráig megakadályozta de Valera elfogatását. De Valera elfogatásának híre nagy feltűnést keltett, de azt mindeztideig nem erősítették meg. Annyi bizonyos, hogy az ír szabadállam és a független nacionalisták csapatai között már hetek óta elkeseredett harc folyik és a szabadállam csapatai határozottan fölényben vannak. Így a de Valera elfogatásáról szóló híradás mindenestre valószínű.

Főreszvényes és bankigazgatók afférja. Temesvárról jelentik: Nedelcu Illés, a gátaljai Banca Commerciale főreszvényese nem volt megelégedve a Ramnekin-Petris vezérigazgató és Catina Miklós gátaljai tanító, aligazgató vezetése alatt álló bank üzletmenetével és ezért felhívta őket, hogy a bank faterlepen tartanak helyszíni szemlét. A faterlepen szóváltás keletkezett a főreszvényes és az igazgatóság tagjai között és Catina Miklós aligazgató a vita hevében egy fadarabbal úgy fűbeütötte Nedelcut, hogy alétan esett össze. Nedelcu állapota olyan súlyos, hogy orvosai szerint életbenmaradásához kevés a remény. Az esetnek hír szerint súlyos következményei lesznek. A nyomozás megindult.

Hamvas bőre hogy legyen Kaiser Borax-ot vegyen.

A Körösbe fult kisfiú. Ma délután táviratilag jelentették az aradi királyi ügyészségnek, hogy Margan György négyéves lezási fiú április 11-én a Körösbe fult. Megállapítást nyert, hogy a kisgyermek hajláért nem terhel senkit a felelősség és ezért az ügyészség megadta a temetési engedélyt.

— **Változás a Városi kávéház** vezetésében. A Városi-kávéház tulajdonosai megegyeztek abban, hogy Zsédey Károly kiválik a cégből. A változás már megtörtént. Értesülésünk szerint Zsédey 900 ezer lei végkielégítést kapott. A mikor társtulajdonosaival átvette a kávéházat, a maga részéről 400 ezer leit fektetett az üzletbe.

— **Újabb bombamerénylet** terveztek a bécsi Lederer-palota ellen. Budapestről jelentik: A budapesti rendőrség rejtélyes bombamerénylet ügyében nyomoz. A bécsi rendőrségen ugyanis Lederer Ernő gyáros feljelentést tett, hogy néhány nappal ezelőtt telefonértéskést kapott, amely szerint háza ellen merényletet terveznek. Az értesítés nagy riadalmat keltett, mert mint tudvalevő, másfél évvel ezelőtt bombamerényletet kíséreltek meg a Lederer-palota ellen. A merénylettel Szemző Gyulát, a híres sportembert és vakmerő kártyást gyanúsították, akinek konfliktusa volt Ledererrel s aki kijelentette, hogy nem nyugszik addig, míg a levegőbe nem röpíti Ledereréket. Valószínű, hogy az újabb fenyegetés is Szemzőtől ered.

— **Kinek kell lakás?** Az aradi lakásbérbeadóhivatal közli, hogy a Strada George Popa (Ferdinánd-utca) 7. szám alatt (új száma 10) egy kétszobás lakás mellékhelyiségeivel kerül kiadásra. A lakást jelenlegi bérleje törvénytelen módon foglalta el és ezért a lakást ki kell ürítenie. A lakásra a hivatalhoz 19-ig lehet kérvényeket benyújtani és 19-én délután már tárgyalják is a lakás ügyét.

— **Legfelsőbb ítélet két aradniegyei csempeész felett.** Megírta annak idején az Aradi Közlöny, hogy Janicskó Andor nagylaki lakost, mert két ökröt átcsempesztet a határon, 8000 lei pénzbüntetésre ítélte a vámbíró. Az aradi törvényszék helybenhagyta az elsőfoku ítéletet, amely felebezés folytán a bucaresti semmitőszék elé került. A legfelsőbb bíróság elutasította a kérelmet és megerősítette a törvényszék ítéletét. — **Hasonló határozatot hozott a legfelsőbb bíróság** Tóth Péter nagylaki lakos kérelme felett, aki két sertésnek a határon való átcsempesztése miatt 12500 lei pénzbüntetést kapott.

— **A paulisi kettős gyilkosság.** Részletes tudósításban számoltunk be a véres paulisi kettős gyilkosságról, melynek tetteseit ma kísérték be az aradi királyi ügyészség fogházába. Mint ismeretes, Ardelean Traján revolverrel agyonlőtte Katona Tódor szabósegédet, akinek testvérbátyjai: Katona Demeter és Katona György a kihallgatás alatt rálőttek Ardelean Trajánra, öccsük gyilkosára, aki még mindig súlyos és életveszélyes sérülésekkel fekszik a lipoval (lippai) kórházban. Katona Demeter és Katona György kihallgatását holnap kezdi meg a vizsgálóbíró.

— **Tudnivalók a vízumdíjakról.** Az osztrák konzulátus — mint Bucurestiből jelentik, — a mai napon a vízumdíjakat a következőképpen emelte fel: Átutazási vízum román utlevélre 408 lei és 6 lei kezelési költség. Egyszerű beutazási vízum ugyanennyi, az öt hónapos, többszöri utazásra szóló vízum 510 lei lesz, minden öt hónapon felüli hónapra 102 leiel több. A bucaresti magyar követség és a cluji (kolozsvári) magyar utlevélkirendeltség iparkamarai igazolványra sem adhat többszöri utazásra érvényes vízumot. Ezentúl csak annyi utazásra érvényes vízumot adnak, ahány hónapra szól a vízum. A magyar állampolgárok utlevelének meghosszabbítási díját a mai naptól kezdve a magyar követség a következőképp állapította meg: ötkoronás bélyeggel ellátottak 50, ötvenkoronás bélyeggel ellátottak 421 lei. Az osztrák konzulátusnál a fenti díjakon kívül továbbra is fizetendő 5 hónapoként 12 lei. Külföldön a román állampolgároknak csak a legkritikább esetben adnak vízumot az osztrák konzulátusok és követségek. A bucaresti német követség csak orvosi bizonyítvány vagy beutazási engedély felmutatónak ad vízumot.

— **Félmillió munkás sztrájkja.** Londonból jelentik: Az építőipari munkaadók és munkások közötti tárgyalások sikertelenül végződtek és emiatt a szakszervezet holnap megkezdi a sztrájkot, amely félmillió munkást tesz kenyértelenné.

— **Katasztrófa egy lezuhant repülőgép miatt.** Krakóból jelentik: Egy repülőgép, amely Krakó felett keringett, lezuhant az egyik háztetőre, átütötte a tetőzetet és beesett egy lakásba, ahol egy embert agyonütött, hármat pedig súlyosan megsebesített. A pilóta és a megfigyelőtiszt zuhanás közben kiugrott a repülőgépből és szörnyethalt. A repülőgép motorja a lezuhanáskor felrobbant és a ház tüzet fogott. A tűzoltóság csak hosszabb munkával tudta lokalizálni a tüzet.

Az ügyvédkongresszus.

(Ügyvédek — a bírákért.)

Oradea-mareről (Nagyváradról) jelentik: Az ügyvédek kongresszusa tegnap délután az igazságszolgáltatással és a bírák anyagi helyzetével foglalkozott. Ebben a kérdésben öt határozati javaslatot terjesztettek be, amelyek tárgyalásakor többször olyan viharos jelenetek játszódtak le, amelyek miatt az elnök több ízben felfüggesztette az ülést. Trancu-Jasi volt munkaügyi miniszter is felszólt, aki arra kérte az ügyvédeket, hogy legyenek szolidárisak a bírákkal. Végül is olyan szellemű határozati javaslatot fogadtak el, amelyben követelik a bírák anyagi helyzetének javítását és áthelyezhetetlenségük kimondását, hogy kivegyék a végrehajtóhatalom hatásköréből őket.

Egyelőre tudomásul vették az igazságügyminiszternek azt a kijelentését, hogy június elsejével javít a bírák helyzetén. A határozati javaslat elfogadása után is többször kitért a vihar, majd pedig az albizottságok kezdték meg a tárgyalásaikat.

Irodalom, művészet

* **Az aradi színház** műsorát előreláthatólag még napokig Kálmán Imre operettjűdonsága, a Bajadér tölti be. Minden este zsufolt nézőtér gyönyörködik a darabban, melynek változatos, szép számai elűnek a sablonos és megszokott operett-számoktól. A Bajadér szombaton és vasárnap este is színrekerül és ezenkívül a jövő hét majdnem minden estéjén gyönyörködhetik a közönség az operettjűdonságban. Minden előadásra jegyek elővételben a színház pénztáránál válthatók.

* **Dalárda-hangverseny.** Szép és melegsikerű hangversenyt rendeztek Stoicescu Stefan bucaresti zeneigazgató növendékei tegnap este a Kulturpalotában. A műsor összeállítására színes és érdekes volt. A huszonöttagú kórusban különösen szép alt- és baritonhangokat hallottunk. A harmónia fölött Stoicescu Stefan karmesteri pálcája őröködött, aki az előadott művek minden finomságát és erejét ki tudta hozni a kórusal. A legragvóbb volt Haydn „Qui tollis”-ának tolmácsolása, amelyet egy csellista és Lucian Teodosiu zongoraművész kísérték. Kiemelkedett még a kar számai közül Handel „Allélujá”-ja, amelynek tolmácsolása után hosszan zugott fel a taps. A Elefterescu szopránénekesnő, Andreescu Juliu tenorista és C. Teodorian baritonista doinákat és román motívumú dalokat énekeltek. Teodosiu zongoraművész egy saját szerzeményű rapszodiáját zongorázta olyan bravuros technikával és olyan finom ujjakkal, hogy előadását az est legszebb számává tette.

* **Bajadér teljes zenéje** kapható Kelet hírlapiroda.

* **Zongorahangverseny.** Szántó Erzs, a prágai konzervatórium volt tanítványa, aki Sibianu mesterrel végezte tanulmányait és több városban már nagy sikertel közreműködött, folyó hó 14-én este 9 órakor a Kulturpalota nagytermében zongorahangversenyt rendez. Jegyek előre válthatók Bloch könyvkereskedésében, Octogon dohánytőzsdében (róm. kat. templommal szemben), Meisl és Adler üzletében, valamint este a pénztárnál.

* **A délutáni színházi előadások** iránt nagy érdeklődéssel tekint a közönség. Szombaton délután mérsékelt helyárak mellett Jancsi és Juliska című mesejátékot, vasárnap délután pedig a múlt hét nagy operett-reprizét, az Erdészleányt mutatja be a városi színház. Mind a két délutáni előadásban a színház elsőrendű művészei lépnek fel.

Az uriaszony büne.

(Angyalcsinálással vádolják.)

Debrececből jelentik: A debreceni rendőrség őrtetbe vette Stipolcsák Márkusné közismert debreceni uriaszonyt, aki ellen az a gyanu merült fel, hogy hivatásszerűen foglalkozott angyalcsinálással. Az a rendőrszem, aki Stipolcsákék háza előtt teljesített hosszabb időn keresztül szolgálót, azt vallja, hogy naponta szinte özönlöttek a házba a nők, akik között sok igen előkelő uriaszony is volt. A vád szerint Stipolcsáké, aki 74 éves már elmúlt, harminc év óta lizi ezt a mesterséget. Egy újságíró felkérésre a letartóztatott asszony férjét, aki elmondta, hogy neje előkelő bécsi uricsaládból származik és első férje Succotta állatorvos volt, akinek a révén megismerkedett Pfeifferick báróval, Erzsébet királyné udvarhölgyével, aki azután bejuttatta Stipolcsáké az udvarhoz. Évekig végzett Erzsébet királyné udvartartásában belső szolgálatot és számos emléke van ebből az időből, így a királyné egy hajfűrtje is, amelyet becses ereklyeként őriz. Első házasságából való fia az osztrák magyar hadsereg vezérkari tisztje lett és mint alezredes és a 13-ik gyalogezred parancsnoka 1915-ben Przemysl ostromán közben hősi halált halt. Ezeket a kétségkívül érdekes adatokat mondotta el a letartóztatott asszony férje, arról azonban, ami a legérdekesebb, hogy a neje ellen felhozott vádak megfelelnek-e a valóságnak — nem nyilatkozott.

Mozi.

* **Trigység, drámai vízió az Urániában.** Vasárnap nagykonceptiójú film kerül bemutatásra az Urániában. Egy fejezet a „Hét főbűnből”. A cselekmény színhelye Buenos-Ayres és Róma, főszereplői pedig Francesca Bertini, Juliette D'Arienzo, Gemma de Sanctis, Maria Ricardi, Livius Pavanelli, Guido Trento.

* **A misztikus keleti dráma: India virága** pénteki bemutatóján őszinte nagy sikert aratott. A közönség csodálattal és érdeklődéssel kísérte a titokzatosan megrázó tragédiát, amelynek főhőse egy keményakaratu, rosszlelkű indus ur. India virága, aki az európai kulturválság külső máza alatt vérszomjas szívet hord s aki európai leányt vesz nőül. A film még szombaton és vasárnap kerül színre az Apollóban.

* **Julot, az apacs** már csak szombaton látható az Urániában. Albertini, a világhírű filmművész játsza ebben a szenzációs hajszában a főszerepet, kettős alakban jelenik meg a kiváló színész: ő játsza Termaelen bárónak és Julotnak, az apacsnak a szerepét.

* **Zola Emilnek, a világhíres francia írónak legfrappánsabb regényét, a Le réve-et eleveníti meg a nagy-szerű film, amely Az álom címen hétfőn kerül bemutatásra az Apollóban. A film főszerepeit a párisi színházak, így az Odeon, a Comédie Française, az Antoine színházak legkiválóbb művészei játszák.**

Vasárnap 15-én d. e. fél 11 órakor nagy szórakoztató műsorral a színház kedvencei szenzációs meglepetések. — — Díjtalan sorsolás.
Karnagy: Csányi Máttyás. Rendező: Szántó Jenő. Konferál: Darvas Ernő. Jegyek már kaphatók. 1923

DIVATREVÜN a városi színházban fellép ROBE francia divat-kreátor.

Közgazdaság. 1000 korona = 31 lel.

Régen ismeretes az, hogy a budapesti Devizaközpont mélyen lezsorított árjegyzéseivel jóval magasabbak a valuták magánforgalmi árai. Ez a különbség eddig is feltűnő módon mutatkozott a Devizaközponton keresztül vásárolt, úgynevezett „külföldi magyar korona” és az annál több mint 30 százalékkal olcsóbb „belföldi magyar koronánál”, ami tudvalevőleg a Devizaközpontot megkerüli. Jeleztük már, hogy a belföldi magyar korona Aradon még mindig nagyon drága, mert ma, amikor már 31 lelt adnak az aradi intézetek egy magyar ezerekoronásért, legalább 32 belföldi koronát kellene adni egy leért. A Devizatorvény következtében megszűnt az aradi pénzügyintézet között a deviza-versengés, önkényes árai: szabnak, aminek egyik oka az, hogy nem mindegyik autorizált intézet rendelkezik olyan budapesti összekötéssel, hogy belföldi magyar koronát kedvező áron juttasson az aradi közönségnek. A nagyközönségnek erre a pénzre állandó szüksége van és ezért elsőrendű érdek az, hogy a pénzügyintézetek ebben a tekintetben a legteljesebb mértékben kielégítsék a közönség igényeit.

(Párisban 100 lei 725 frank.)

Aradi valutaárak (Április 13.)
Francia frank 14.10, svájci frank 39.20, dollár 212, dinár 2, szokol 6.10, márka 120, lira 10.50, angol font 1000, magyar korona 0.0435. **Kifizetések:** Budapest, külföldi 21, belföldi 26, Bécs 330, Berlin 0.1014, Prága 6.35, Zürich 39.20, Páris 14, Milano 10.55, London 1000, Belgrád 2.10, Newyork 214.

Bucurestii tőzsdézárlat. (Április 13.) **Kifizetések:** Páris 14, Berlin 0.0104, London 988, Newyork 211.50, Milano 10.50, Zürich 39.50, Bécs 0.0031, Prága 6.45, Budapest 0.0525. **Valuták:** Napoleon 800, márka 0.0110, léva 1.50, török lira 125, angol font 99, francia frank 14, svájci frank 40, lira 10, drachma 2.60, dinár 2, dollár 210, lengyel márka 0.0060, osztrák korona 0.0031, magyar korona 0.05, szokol 6.

Zürichi nyitás. (Április 13.) Berlin 0.0261, Amsterdam 215.30, Newyork 549.50, London 2561, Páris 36.95, Milano 27.40, Prága 16.22, Budapest 0.12, Belgrád 5.60, Varsó 0.0140, Bécs 0.0077.

Zürichi zárlat. (Április 13.) Berlin 0.0261, Newyork 548.50, London 2558, Páris 36.82, Milano 27.35, Prága 16.425, Budapest 0.1250, Belgrád 5.75, Varsó 0.0145, Bécs 0.07725, bélyegzett 0.007750.

Budapesti Devizaközpont jegyzései. (Április 13.) Amsterdam 1755—1815, London 20875—21475, angol font 20900—21500, Milano 223.50—233.50, lira 228.50—238.50, Páris 301—311, francia frank 306—316, Newyork 4480—4630, dollár 4500—4650, szokol 134—140, dinár 46—48, lengyel márka 0.1140—12.60.

— A mai hetipiac. A pénteki hetipiac élénk volt. A gabonapiac az

árak a következőképen alakultak: buza 410—430, kukorica 340—350, árpa 370—380, rozs 350—360, zab 370—390, korpá 240—250 lei métermázsanként. Az élőállatpiacon a borjú 16—18, a marha 8—10, a sertés 26—33 lei volt kilogrammként élősúlyban. A bárány párját 300—400 leiért vásárolták.

A szerkesztésért:
KAROLY JOZSEF
felel.
Cenzurat:
Báró POPP.

NYILTER.

Az ezen rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelősséget.

Nyilatkozat.

A Temesvári Lloyd Bank és Kereskedelmi Rt. bukásának kapcsán, — minthogy a nagyon is hasonló szövegű cégjelzés esetleges félreértésekre vagy megtévesztésekre adhat alkalmat — szükségesnek tartjuk a nyilvánossággal és t. üzleffeinkkel közölni, hogy az Aradi Lloyd Bank nem tévesztendő össze a fizetésképtelenné vált timisoarai (temesvári) intézettel, annál kevésbé, mert az Aradi Lloyd Bank nincs és nem is volt a timisoarai (temesvári) Lloyddal semminemű összeköttetésben, annak sem fiók, sem testvérintézete nem volt: az Aradi Lloyd Bank megalakulása óta teljes függetlenségben, önállóságban intézte és bonyolította le minden néven nevezendő üzleti ügyeit s intézi ma is. 13098

ARADI LLOYD BANK.

Micalaca-noun (Ujmikalakán)
Rákóczi-utca 15. sz. magánház
elfoglalható lakással **eladó.** 2015

Társat keresek

jó jövedelmű e cikkben 13098 egyedülálló üzlethez

100.000 Lei tőkével.

Teljes című megkereséseket „En-grois” jellegre Kelet hírlapjrodába kérek. Ügynököket nem díjazok.

Societati pe Actiuni a Economilor pentru Valorizarea Pamantului. Gazdak Földértékesítő Részvénytársasága.

CONVOCARE!

Societatea pe Actiuni a Economilor pentru valorizarea Pamantului, va tine la 22. Aprilie 1923, ora 12 a. m. in localul din I. etaj, al Cassei Agricole de Pastrare Arad-Cianadana S. P. A. din Bulevardul Regele Ferdinand No. 3 a V-a **ADUNARE GENERALA ANUALA** la care sunt convocati toti domni actionari.

Consiliul de Administratie. ORDINEA DE ZI:

1. Alegerea a doi actionari pentru autentificarea procesului verbal.
2. Raportele Consiliului de Administratie si a Cenzorilor, stabilire a bilantului pe anul 1922, distribuirea profitului net, precum si decisiunea in privinta descarcarii de gestiune.
3. Alegerea membrilor de supraveghere.
4. Eventuale propuneri.

La adunarea generala numai acei domni actionari vor putea lua parte si exercita dreptul de vot, cari in confirmate cu §. 21. din statute si-au precris actiunile pe numele lor cu 3 luni inaintea adunarii generale, iar inaintea adunarii si fost depuse la Cassiera Cassei Agricole de Pastrare Arad-Cianadana S. P. A. din Arad.

MEGHIVAS!

A Gazdak Földértékesítő Részvénytársasága
V-ik ÉVI RENDES KÖZGYÜLÉSÉT 1923. ÉVI ÁPRILIS 22-ÉN délelőtt 12 órakor tartja az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár Részvénytársaság Bulev. Regele Ferdinand 3. sz. első emeleti helyiségében, melyre a részvényeseket tisztelettel meghívja

Az igazgatóság.

TÁRGYSOROZAT:

1. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítése két részvényes kijelölése.
2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése, továbbá az 1922. évi mérleg megállapítása, valamint a tiszta nyereség felosztására és a felmentvények iránt való határozathozatal.
3. A felügyelő-bizottság tagjainak megválasztása.
4. Esetleges indítványok.

Ezen közgyűlésre a t. részvényesek azon figyelmeztetéssel hívatnak meg, hogy az alapszabályok 21. §-a értelmében oly részvényes gyakorolhatja szavazati jogát, kinek részvénye a közgyűlést megelőzőleg legalább 3 hóval nevére iratott s a közgyűlés megtartásá előtt az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár Részvénytársaság pénztáránál letéteztet. 2017

Activa—Vagyon Bilant general pe anul 1922. - Mérlegazmla 1922. évről. Passiva—Teher.

Capital social nevarsat — Be nem fizetett alaptőke	1,000,000	Capital social — Alaptőke	2,000,000
Efecte proprii — Saját értékpapírok	1,000,000	Fond general de Reserva — Altalános tartalékalap	40,005
Debitori — Adósságok	821,537.56	Fond de organizare — Szervezési alap	25,000
		Fond de binefacere — Jótékonyági alap	2,450
		Depuneri — Letétek	67,455
		Dividende ne achitate — Fel nem vett osztalékok	108,250
		Saldul profitului — Nyereség-egyenleg	38,870
		Transport din anul trecut — Athozat előző évről	9,986.58
		Profit net pe anul 1922. — 1922 évi nyeresemény	101,976
			111,962.56
	2,321,537.56		2,321,537.56

Arad, la 31 Decembrie 1922. — Arad, 1922. december hó 31-én.

DIRECTIUNEA: — AZ IGAZGATÓSÁG:

Gróf Károlyi Gyula, s. k. presidente — elnök. Graf Breda Victor, s. k. Kintzig János, s. k. Purgly László, s. k. Schill József, s. k. Br. Solymosy Lajos, s. k. Vertán István, s. k.

CENZORII: — FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Vásárhelyi János, s. k. presiden — elnök. Dániel Endre, s. k. samarjai Leőike Béla, s. k.

RAPORTUL CENZORILOR.

Onorata Adunare!

Ne onoram a va raporta ca in conformitate cu statutele Societatii pe Actiuni a Economilor pentru Valorizarea Pamantului, precum si cu dispoziitiile Legii Comerciale respective, am examinat gestiunea pe anul 1922, precum si Bilantul, Contul Profit si Perdere si controland cu rigurozitate toate posturile le-am gasit in cea mai perfecta regula si in consonata cu dispoziitiunile legale.

In privinta distribuirei sumelor de Lei 111.962.56 acceptam propunerea Consiliului de Administratie si propunem si din partea noastra acceptarea acestel. Rugam onor. Adunare a confirma conturile incheiate si bilantul inaintat si a ne descarca atat pe noi, cat si Consiliul de Administratie de gestiunea noastra.

Arad, 7. Aprilie 1923.

Cenzorii:

Vásárhelyi János, m. p. presedinte.
Dániel Endre, m. p. cenzor.
samarjai Leőike Béla, m. p. cenzor.

FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG JELENTÉSE.

Tisztelt Közgyűlés!

Tisztelettel jelentjük, hogy a Gazdak földértékesítő részvénytársasága alapszabályainak, valamint a kereskedelmi törvény idevonatkozó rendelkezései megfelelően, az igazgatóság által elkészített 1922. üzletvi könyvvizetést, mérleget, valamint veszteség- és nyereség-számlát tételről-tételre megvizsgáltuk és azokat teljesen meggyezőnek és a törvény követelményeinek megfelelőnek találtuk.

A zárszámadásban kitüntetett 111.962 lei és 56 bani nyeresemény hovatordítását illetően az igazgatóság javaslatához hozzájárulunk és azt elfogadásra ajánljuk.

Kérjük ennélfogva a t. Közgyűlést, hogy az előterjesztett zárszámadást és mérleget jóváhagyni és az igazgatóság, valamint alólított felügyelő-bizottság részére a felmentvényt megadni méltóztassék.

Arad, 1923. április hó 7-én.

Felügyelő-bizottság:

Vásárhelyi János, s. k. elnök.
Dániel Endre, s. k. f. biz. tag.
samarjai Leőike Béla, s. k. f. biz. tag.

Fornérgyár és Keményfatermelő R.-T., Arad,

Piața Pievnei (Árpád-tér) 2. Legolcsóbb és legjobb fornérbeszerzési forrás. Vásárol állandóan: Jávör, hár, kóris, csaresznye, gyertyán és diófarönköket.

Apró hirdetések.

Levelezés.

NEMESLELKŰ ezolid csakis fiatal igazi uruló barátságát keresi jó megjelenésű fiatal főtisztviselő. Ki a sors nyomása alatt ezen lépésre elhatározta magát, írjon e lapba jelezve „Nehéz elhatározás” jelige alatt a kiadóhivatalba. 2014

Alkalmazás.

ÜGYES SZOBALÉANY jó bizonyítvánnyal azonnalra felvétetik. Cím a kiadóban. 300

KISZOLGALO LEANY a papírszakmából felvétetik. Cím a kiadóban. 1894

PERFEKT KÖNYVELŐ, román, magyar, német gépiró magas fizetéssel felvétetik. Cím a kiadóban. 1895

INTELLIGENS német kisasszony, ki a háztartásban segédkezne, állást keres azonnalra is. Címeket a kiadóba kér. 2021

ÜGYES újságíró, biztosított jó keresettel felvétetik. Kelet hírlapiroda. 13098

Vétel és eladás.

ÁGY ELÉ perzsa szőnyeg, futó szőnyeg gyermekkosci, kina-ézüst gyertyatartó, ágynemű, asztalnemű, különböző dísz tárgyak, képek, stb. eladó. Str. Consistorului 12. (volt Batthyány-utca 23.) I. em. jobb. 1000

ELADÓ egy alig használt National Register Cassa összeggel, jegyez 999.99. Közlebbi cím kiadóhivatalban megtudható. 2016

HALOSZOBÁ-BERENDEZÉS elutazás miatt sürgősen eladó. Str. Marasesti (Kossuth-utca 21) 47. 2019

PERZSA vagy smyrna ebédli szőnyeget jókárban levőt keresek. Neuman-palota, II. em., ajtó 17. 2018

BÜSENDORFER zongora helyszüke miatt eladó. Cím Wallinger hirdetőjében. 13230

VASTAGSÁGGYALU, hosszukfűrógép, gépnahamosó és malomszíták eladók Braun malomban, Micalacan. 13098

KITUNÓ fekete zongora sürgősen eladó. Uranus-iroda főpostával szemben. 13021

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szírnaszőnyegeket, egész gyűjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliza-palota.) 11895

URISZOBÁ vadonatúj, elegáns, angol klub bégarnitúrával eladó. „Salon Artistique” (Fischer Eliza-palota.) 13576

VESZÉK könyvtárakat, hangkinyerőket, bélyeggyűjteményeket, festményeket és hegedűket a legmagasabb áron. Kerpel Izsó könyvkereskedése. 100.000 kötetes kölcsönkönyvtár. Telefon 385. 13629

A NAGY KERESLETRE VALÓ TIRINTETTEL sürgősen keresünk antik butorokat, perzsa szőnyegeket, festményeket, műtárgyakat, régi üveg és porcellán tárgyakat, japán vázákat és ezüst ötvös munkákat. Vidéki meghívásra mutatunk. Szépművészeti Szalon, Ortutay-palota. 13578

BURGONYA legelső rendű jutányosan kapható. Piata Ávrám Iancu (Szabadságtér) 9., pinóben, Grosz Jenőnél. 1688

SZÖVETEK, mosók, vásznak, női kalapok olasz, Peseh divatútleben Strada Eminescu (Deák Ferenc-utca) kaphatók. 1900

TAKARMÁNYRÉPA waggotiba takvü Konop állomásról jutányosan kapható. Mosia dr. Str. C. Pop Conop. 13098

RONGYOT megvételre keresünk. Cím a kiadóban. 1000

Ingatlan.

MEGVÉTELRE keresek belvárosban földszintes magánházat 4-5 szobás modern lakással és kerttel. Dr. Keresztes ügyvédi irodája Strada Horla. (Széchenyi-utca) 4-8. 13097

ELADÓ házakról, birtokokról, szőlőkről plactér közelében lévő különböző minden célra alkalmas, berendezett üzletekről vételkényszer nélkül díjtalan felvilágosítás nyerhető Wallinger-irodában (Földes gyógyszerár kapujával szemben), ahol eladó ingatlanok állandóan előjegyezhetők. 13230

MODERN MAGÁNHAZAT 4-5 szobával, lehetőleg kerttel, megvételre keresek. Ajánlatokat „Ház” jelige a kiadóba kérek. 2024

BUL. REGELE FERDINAND (József főherceg-uton) nagy bérház, az emeleten öt szobás utcai lakással, másfél millió leért eladó. Uranus-iroda főpostával szemben. 13021

STR. COSBUC (Wesselényi-utca) elején magánház 4 szobás lakással, egész ház alatt pince, udvarral, olcsón, sürgősen eladó. Uranus-iroda főpostával szemben. 13021

KÉT BÉRHAZ elköltözés miatt eladó. Cím a kiadóban. 2026

Üzletek.

ELISMERT ismételten étterem, sör-csarnok, vendéglő szállodával eladók. Bővebbet Wallinger hirdetőjében. 13230

ELADÓ egy berendezett fűszerüzlet lakásosorával. Cím a kiadóban. 2020

ELŐNYOMDA berendezéssel eladó. Cím Strada Cogalniceanu (Mikes Kelemen-utca) 8. sz. 2022

Különléle.

BUCURESTIBE utazom ma este, bármilyen megbízást vállalom. Mandi papír-üzlet, Bulv. Regele Ferdinand 68-69. 2025

EZERJÓFU gyomoresztár, páratlan hatású szer gyomor és bélbántalmak, étvágytalanság, hányinger, felfuottság, emésztési zavaroknál. Dr. Földes gyógy-szertár Aradon. 10831

PUBLICATIUNE DE LICITATIE.

Subscripsi pe baza decisului No. IV. Fsoc. 59-10. al tribunalei din Arad, referitor la lichidarea societății ferului de vâhars și coptului de poame din Gurahont. (Honctői központi szeszfőző és gyümölcsértékesítő szövetkezet) cu aceasta provocăm pe toți cei interesați ca în termen de șase luni dela publicarea acestă săși, însinuo pretenziunile.

Pretenziunile făcute după expirarea termenului sus amintit nu se vor lua în considerare. 2023 Gurahont, la 12. Aprilie 1923.

Savu Dorca,
Virgil Bulez,
lichidatori.

BRILLIANS KÖVEKET,

ARANY ES EZUST TARGYAKAT
platinát legmagasabb áron vesz: 18076
Hirsch Jenő, ékszerész Str. Mejianu
(Forray-u.) és Str. Barilla (Rákóczy-u.) sarkán.

75 baniért

vevessük a didolos és gömbölyű kéktűs
üvegek darabját. 19224

„Mercedes” vegyipar

Bul. Reg. Ferdinand (József főh.-ut) 6.
Cipőkrémes dobozok szintén átvételnek.

Str. Coanda General (Borona-utca) 21. számú ház

f. hó 19-én délután 8 órakor
az Uranus irodában önkéntes ár-
verés alá bocsátatik. Árverési feltéte-
lek Uranus irodában, főpostával szem-
ben. 13021

Szőlőpótláshoz alkalmas Dusgyökerű Szőlőltvány

Gyökerez Riparia Portalis

kapható 18998

WINKLER JOZSEF ötványtermelő
Atad, Str. Consistorului (Batthyány-u) 11

Rongy gépek tisztogatására
megvételre keres-
tetik. Cím a kiadóhivatalban.

Cassa de Pastrare din Soborsin S. P. A. — Soborsini Takarékpénztár R. T.

Activa-Vágyon Bilantul la 31. Decembrie 1922. — Merleg-számla 1922. decembrie hó 31-én. Pasiva—Teher

Cassa — Pénztár	5308 68	Capital societar — Részvénytőke	150000 =
Capitala elocate institute — Más intéze- teknél elhelyezett tőkék	92056 —	Fond de rezerva — Tartalékakal	60958 93
Cambii — Váltók	197915 —	Depozite pentru fond de penziune — Nyugdíjalap letét	1500 —
Impremuturi anticipat — Előleg kölcsönök	17863 50	Depuneri — Betétek	245231 17
Realitati — Ingatlanok	12024 86	Cambii reescot — Visszeszámított váltók	48200 —
Efecte — Értékpapírok	288220 —	Depozite de cassa — Pénztárletétek ...	9015 18
Debitori — Adások	12326 73	Interese transitoare — Átmeneti kamatok	8722 30
Report de pierdere din anul 1920/21 — Veszteség áthozat az 1920/1921 évekről L. 24478 88		Dividenda neridicata — Fel nem vett osztalék	3819 —
Pierdere din anul 1922 — Veszteség 1922. évről	7611 18	Creditori — Hitelezők	20358 90
	32090 06		
	53780 18		53780 18

Soborsin, la 31. Decembrie 1922. — Soborsin, 1922. évi decembrie hó 31-én.

s. s. Schramm Robert, s. k. director ex. — v. igazgató. s. s. Telsiz Henrik s. k. cassar — pénztárnok.

Directiunea: — Az igazgatóság:

s. s. Balogh Derső, s. k. s. s. Gottlieb Ferencz, s. k. s. s. Haubert Nándor, s. k. s. s. Dr. Tagányi Sándor, s. k.

Comitetul de supraveghiere: — A felügyelő-bizottság:

s. s. Hehe Bela, s. k. presedinte — elnök. s. s. Protas Givulescu, s. k. s. s. Tompa Ferencz, s. k.

RAPORTUL COMITETULUI DE SUPRAVEGHIERE.

Onorata Adunare Generala!

Mersul afacerilor institutului nostru in anul esprát. 1922. lam urmat cu atentione vie conform datoriintei noastre impusa prin lege si am examinat diferitele ramuri de agende si in consecventa avem onoarea a raporta Onor. Adunari Generala ca mersul afacerilor in toate remurile a fost in conglasuire in legea comerciala si cu statutele, starea valbrilor am aflat-o intru toate in ordine si in consonanta cu registrele Institutului.

Am examinat bilantul pe anul 1922. si ne am convens. ca construirea aceluia institutului sa efteuit conform legilor comerciale si statutor. in urmare propunem aprobara bilantului, descrierea pierderei din anii 1920-1922. si decidera asupra absolvarilor.

Soborsin, la 15. Martie 1923.

Comitetului de supraveghiere.

A FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG JELENTÉSE.

Tisztelt Közgyűlés!

Intezetunk ügyvitelét az elmúlt 1922. évben törvényszabta kötelezettsé-
günknek megfelelően, állandóan éber figyelemmel kísértük, az intézet pénz-
tárában és annak kezelési ágazataiban rendszeres vizsgálatokat tartottunk s ezen
eljárásunk eredményeként van szerencsénk a t. közgyűlésnek jelenteni, hogy
takarékpénztárunk ügyvezetését és kezelését annak minden ágában a kefske-
delmi törvényvel és alapszabályokkal megegyezőnek, az értékállományt pedig
az intézet könyvvél egyezőnek és mindenben rendben levőnek találtuk.

Az 1922. évről felállított mérleget megvizsgáltuk és meggyőződünk, hogy
az intézet azt a kereskedelmi törvénynek és az alapszabályoknak megfelelően
eszközölte s ebből kifolyólag a mérleg jóváhagyását, az 1920-1922. évi veszte-
ség leírását és a felmentvény megadását javasoljuk.

Soborsin, 1923. évi március hó 15-én

A felügyelő-bizottság.